

Da je domovina po takih krizah dražja, trdi že grški modrijan. Še dražja pa je tistemu, ki je že v mladostnih dneh gledal vanjo iz tujine kakor skozi zlat zastor, ki se je z vedno novimi bolečinami trgal od nje in hitel v tuje zarje tujih slav. Ki je izpod tujega neba trepetal nazaj kakor golob in mu je hrepenenje kazalo i pot i kraj. Ki je dolgo let gledal, slušal, plakal, upal in izpraševal za njeno skrivnost, dokler se ni razbolel v pesmi. Naša nova državnost v Župančiču ni našla nepripravljenega stvarjača. In Župančič se iz sinjine sferne lirike v rodoljubno pesem ni rešil iz bojzani. Svojo najlepšo besedo je hranil zanjo, najstrožja kritika ga je pripeljala med brate. In odtod drže poti na vse strani.

Stanko Majcen.

Shakespeare: Sen kresne noči. Prevel Oton Župančič. Izdala Tiskovna Zadruga, natisnila Delniška tiskarna v Ljubljani 1920. — Uvod in Opazke je napisal Jakob Kelemina. Opazke so jedrnate in za razumevanje popolnoma zadostne; kar se tiče Uvoda, se pa ne čutim poklicanega, izrekati o njem meritorično sodbo. — Opremo knjige je zasnoval prav okusno I. Vavpotič v duhu angleške ornamentike. — Kar se prevoda samega tiče, bi opozoril najprvo na eno prednost, ki bi morala biti sicer samoposebi umevna, a je pri prevodih pogosto pogrešamo: je slovenski. Druga lastnost njegova je, da se vsebinsko drži strogo originala in se bori z izrazom, da se pribori do tiste vsebine, ki jo je Sh. podal. Borba za izraz, ki Ž. odkljuje med vsemi našimi pisatelji, se vidi tudi tu, pokaže se posebno pri prestavi težkih mest z besednimi igrami in pod. Ž. tako elementarno in neoporečno prevaja nove izraze kakor to dela edino prvi umetnik — narod. Originalu se prilagaja celo tako daleč, da boste v prevodu težko našli kak verz več kakor jih ima original. Posebno posrečena je prestava prizorov s priprostimi ljudmi — diletanti, ki bi bila navadnemu prevajavcu delala posebno velike preglavice. Naravnost klasično je prestavil njihova imena. — V podrobnostih bi si pa dovolil k nekaterim mestom par opazk, ki bodo gotovo dobro došle pri prireditvi nove izdaje. Pri primerjanju sem uporabljal izdajo: »The plays of William Shakespeare, accurately printed from the text of Mr. Steeven's last edition with a selection of the most important notes, vol. III. Leipzig, tiskarna Gerhard Fleischer ml. 1805.

Prestava, str. 17: »(Filostrat odide.)« spada pred verz »Hipolita, glej, z mečem sem te snubil...«

Orig. str. 102, prest. str. 27. v govoru Heleninem imamo besedno igro: »he hail'd down oaths« in potem »this hail« in »showers«, ki je dobro podana s »ploha« in »naliv«, mislim pa, da bi se dala tudi v prvem slučaju prestaviti.

Orig. 104. — prest. 31. »that would hang us every mother's son« — »pobesili bi nas — vsake matere sina« in

orig. 122. — prest. 54. »come, sit down, every mother's son« — »pridite, sedite, vsake matere sin.« Ta prestava je sicer točna, a ne zdi se mi prav naša; mislim, da bi bilo bolje reči enostavno »vse«, če nimamo »vsake matere sinu« odgovarjajočega izraza.

Orig. 107. — prest. 35. »and tailor cries...« — »križ božji!« vzdihne... — Po mojem temelji vzklik

»tailor« (krojač) na besedni igri z »tail (rep, »zadnja plat«). V izdaji, ki sem jo jaz rabil, je citirana (str. 251) tudi opazka Johnson-a k temu mestu: »the custom of crying tailor at a sudden fall backwards, i think i remember to have observed.« Tako je razumljeno to mesto tudi v »Shakespeares dram. Werke, übersetzt von Aug. W. v. Schlegel u. L. Tieck 4. Octav-Ausg. IV. Bd. Berl. 1852« in dobro prestavljeno: »und schreit: Per dauz!« Temu odpoveden izraz bi bilo treba poiskati tudi v slovenščini.

Orig. 109. — prest. 37. »the nine-men's morris is fill'd up with mud« — »blato leži, kjer so igrali trojko,« — iz prestave ni jasno, da je bila ta »špana« vrezana v zemljo (kar pri nas ni navadno!), zato pogrešam opazke o tem v op. 15, II. dej.; misel origin. je, da je »špana«, ki je bila vrezana v zemljo, zalita z blatom in ne samo mesto, kjer so jo igrali.

Orig. 109. — prest. 37. »no night is now with hymn or carol blest« — »noči ne razvedruje pesem ne koleda.« Ker se celo to mesto nanaša na božične pesmi, ki so jih peli kot pri nas koleda in božičnice v svrhu zbiranja darov, bi jaz predlagal to-le ali podobno prestavo, ker je smisel originala nedvomno posvečevanje noči in z izrazom hymn ni mišljena vsakdanja pesem: »noči ne posvečuje himna ne koleda.«

Orig. 110. — prest. 38. »then rich with my young 'squire« — »s tem dečkom samodrug.« Prestava se mi ne zdi jasna, ne vem, če jo je sploh mogoče razumeti v smislu originala. Prestava Schlegel-Tieck ima kar naravnost: »ihr Leib trug damals meinen kleinen Junker.«

Orig. 112. — prest. 41. Besedna igra hard-hearted in heart, prestaviti jo pač ni mogoče, vendar pa bi predlagal mesto Ž. prestave »ti vlečeš nase me, trdi magnet« — »privlačiš me, magnet ti trdosrčni«, kar je vsebinsko dobesedna, zvokovno pa vsaj približno enakovredna prestava za hard-hearted.

Orig. 113. — prest. 42. »the ill counsel of a desert place« — »in zlemu svetu kraja pustega,« prestava s »svet« je dvoumna; radi jasnosti bi jaz predlagal izraz »svetovalec« ali kaj podobnega.

Orig. 113. — prest. 42. »when cowardice pursues and valour flies,« »če plahost goni in srčnost beži!« — Po mojem tu cowardice ne pomeni plahosti, ampak naravnost strahopetnost, ker hoče Helena čimbolj poudariti nasprotje, ne pa ga izraziti v omiljenem pomenu besede plahost.

Orig. 114. — prest. 43. »wanderer« — »nepokoj.« Prestava sama na sebi je gotovo po smislu izborna, vendar pa dvomim, da jo je dosti čitateljev v zvezi, kakor je postavljena, razumelo.

Orig. 123. — prest. 55. »Ninny« — »Mikel.« V angl. je beseda igra Ninus (ime) in Ninny (tepec!) brez nadaljnje jasna; v slov. bi še razumel, da Tizba (Pisk) zamenja Nina za Mikla, ki mu je bolj domač, kako pa naj spravim Mikla v zvezo s pomenom tepec, ne vem.

Prest. str. 100. »resnica pa vas oprosti čudes,« se mi zdi slabo, treba bi bilo reči za čudenja ali kaj podobnega.

Proti koncu je več težkih mest, — pač najtežjih v celi drami — nad katerimi je Ž. s precejšnjim uspehom poskusil svojo bistroumnost.

Tako orig. 159. — prest. 101:

»whereat, with blade, with bloody blameful blade

he braveley broach'd his boiling bloody breat;«

»pa bridki meč nameri v svoje grudi,
pa si presuni prsi presrčno.«

Orig. 165. — prest. 108:

»that liv'd, that lov'd, that lik'd, that look'd,
with cheer.« »Kar jih sijalo kdaj je v svetli svet.«

Najtežje pa je mesto orig. 165. — prest. 108, ki sta se mu Schlegel in Tieck naravnost izognila, s tem da sta ga izpustila. Ž. si je spretno pomagal preko te težkoče. V orig. imamo bes. igro die — umiram koncem govora Piramovega, na kar Demetrij reče: »No die, but an ace, for him: for he is but one.« (Ne kocka [die], ampak samo eno oko [točka na kocki ali karti — ace, naš as]; ker je samo eden.) Lisander nato: »Less than an ace, man; for he is dead; he is nothing. (Manj kot eno oko [točka na kocki ali karti], človek božji, kajti on je mrtev, on ni nič.)

Pri Demetriju pa gre besedna igra še dalje, ker ass, ki se izgovarja podobno kakor ace, pomeni osla.

Ž. je porabil zvezo die (umiram — kocka) in ace (oko — točka na kocki) in tako prav spretno premagal najtežavnejše mesto. Žal nam je samo za ironični pasus originala v pomenu osel. Predlagal pa bi, da se v Lisandrovih besedah črta »torej«, ki se mi zdi, da moti in ni prav utemeljen.

Orig. 165. — prest. 109. »Tezej: Najde ga pri zvezdah« (»by star-light«); — svetoval bi prestavo »pri svitu zvezd«, ker je sedanja prestava dvoumna in posebno, ker ni formalnih ozirov, ki bi jo zahtevali. — Moje opazke se bodo zdele mogoče komu malenkostne, vendar ravno, ker cenim ogromni trud in neoporečno spretnost g. prevajalca, sem se tudi jaz potrudil malo bolj kot bi se bil pri vsakdanjem prevodu, ker pri takem resnem delu je včasih tudi malenkostna opazka važna, da se izboljša, kar mogoče še ni zadostno izpolnjeno.

Erst.

Spiridion Gopčević: **Serbokroatisches Gesprächsbuch**, verbunden mit kurzer Sprachlehre und Wörterverzeichnis. Verl. Julius Groos, Heidelberg, 1920. 350 strani. Knjiga obsega tri dele, v prvem podaja najpotrebnejše iz srbo-hrv. slovnice; v drugem imamo res praktično zasnovano zbirko, razgovorov, v tretjem kratek besednjak, ki je grupiran po predmetnih in pojmovnih skupinah. V splošnem sodim, da bo knjiga popolnoma ustrezala svojemu namenu: posredovati praktično znanje srbo-hrvaščine Nemcem, v kolikor jim je potrebna za vsakdanjo porabo na popotovanju ali v vsakdanjem občevaranju z Jugoslovani. Edino s tega stališča je tudi opravičljivo, da se pisatelj ni skoro prav nič oziral na cirilico. Ne zdi se mi pa opravičljivo, da je uvel dve pravopisni novosti, ki jih srbohrvatska latinica dosedaj ne pozna, namreč: **ě**, ki naj bi ga čital vsak Jugoslovan v svojem prirojenem dialektu kot **e**, **i**je ali **i** in **g** za **d** (**dj** ali **gj**). Neumestno se mi zdi v takih čisto praktičnim namenom posvečenih knjigah uvajati take novotarije, ko bi vendar morale podati to, kar je in ne kar bi bilo po pisateljevem mnenju boljše ali pametnejše. — Dalje se nam je zdelo, da je vprašanje naglasa za tujca premalo obširno obdelano, posebno pa smatramo za potrebno, da je v

takih in podobnih praktičnim namenom posvečenih knjigah naglas dosledno izveden v besednjaku in razgovorih pri vseh besedah ali v našem slučaju pri več kot dvožložnih, ker drugače je učenec v vedni zadregi, kako ima naglasiti. — Neprijetno dirne Slovenca ono mesto v razgovorih (str. 189), kjer se nas dotakne; pozabiti bi vendar ne smel, da take pavšalne izjave vzbude v učencu-Nemcu čisto nepravde predstave o Sloveniji. Tako čitamo tu: »U Istriji, Kranji i Koruškoj žive — isto kao u južnoj Stajarskoj — poglavitno Sloveni, poměšani s Němcima i Talijancima. — Slovenski je jezik narečje srpsko-hrvatskoga jezika...« Žalostno je, če je to zakrivilo neznanje, še bolj pa, če navadna površnost, ki se pisatelju ni zdelo vredno izogniti se ji radi — nas. — Malo čuden vtis napravi tudi na čitatelja, ko vidi, kako sili pri vsaki najmanjši priliki v ospredje osebnost pisateljeva, ki piše o sebi na str. V. in VI.: »...ich (betrachtete) mich gewissermassen als Bindeglied zwischen Deutschtum und Slaventum. Durch meine Mutter habe ich nämlich auch deutsches Blut in den Adern, wenn auch alle meine Vorfahren bis zum Jahre 636 hinab Serben waren und ebenso fast alle ihre Gattinen. (Denn die paar byzantinischen Prinzessinnen meiner königlichen Ahnen des Mittelalters und die zwei venezianischen Gräfinnen meiner Ahnen des 17. Jhrh. fallen nicht ins Gewicht.)«; vsa v cirilici podana berila na str. 85—94 so ponatisi člankov o pisatelju, kakor bi bili ti večidel iz provincialnih časopisov vzeti ponatisi cvet srbske literature in stilistike. Dalje se vrti ves razgovor pri knjigotržcu (str. 199—204) skoro izključno okolu Gopčevićevih knjig. — Kljub temu pa se nam zdi, da bo knjiga v splošnem odgovarjala svojemu praktičnemu namenu.

Erst.

Др. Васил Поповић, Историја Југословена, I. свеска. Сарајево, 1920.

Ta s stališča današnjega državnega edinstva pisana jugoslovanska zgodovina prinaša v svojem izišlem prvem snopiču pregled in opis najvažnejših političnih in kulturnih dogodkov, ki so bili odločilnega vpliva in pomena za razvoj treh jugoslovanskih plemen tekom takozvanega srednjega veka. Delo je — bodisi zavestno ali nezavestno — omejeno le na oni del južnih Slovanov, ki je danes združen v kraljestvu SHS in se torej po krivici zove »Istorija Jugoslovена«. O tem namreč, da bi Bolgari ne tvorili integralnega dela jugoslovenstva, ne dvomi pač nihče, in zgodovinska dejstva sama bi nas poučila, da je tudi v prošlosti naš teritorij ne le enkrat živel z bolgarskim skupno življenje. Srbija, Macedonija, Duklija in Slavonija so zvale nekoč bolgarske vladarje za svoje in v literarni zgodovini se nekateri pisci pripisujejo temu in onemu plemenu. Zgodovina bi morala v najširših plasteh narodovih utrditi zavest, da bo jugoslovansko vprašanje šele takrat končnoveljavno rešeno, ko bodo segale meje Jugoslavije od Soče pa do Čataldze, ko bodo oblivala njeno obal tri morja: modro jadransko, belo egejsko in črno morje. Tako pa imamo v predležem delu zgodovino le treh, že danes državno ujedinjenih jugoslovanskih plemen.

Pisatelj nam ni nameraval s samostojnim raziskovanjem ali na podlagi doslej še nepoznanih virov podati novih dejstev, marveč je hotel le iz že doslej